

مدت امتحان: ۷۰ دقیقه		ساعت شروع: ۱۰ صبح		رشته: علوم انسانی		سؤال امتحان درس: علوم و فنون ادبی ۱	
تعداد سوالات: ۲۷		تعداد صفحه: ۳		تاریخ امتحان: ۱۳۹۵/۱۰/۱۹		پایه دهم دوره متوسطه دوم نوبت اول سال تحصیلی ۹۵-۹۶	
نام خانوادگی:		نام:					

ردیف	شرح سوالات	بارم
۱	<p>جاهای خالی را با واژه های مناسب پر کنید</p> <p>۱- شاخه ی شمالی از گروه غربی زبان های ایران پهلوانیک را می نامند.</p> <p>۲- دری زبان محاوره و مکاتبه مقامات دولتی ساسانیان بوده است.</p> <p>۳- عمده ترین مرکز فرهنگی در زمان سامانیان ... بخارا بود</p> <p>۴- رودکی پدر شعر فارسی نام نهاده اند</p> <p>۵- شیوه ی خاص یک اثر یا آثار ادبی را سبک ... می گویند.</p> <p>۶- سیاست نامه از آثار منثور مربوط به دوره نثر غزنوی و سلجوقی است</p> <p>۷- سجع در نثر مانند ... قافیه ... در شعر است</p> <p>۸- نمونه عالی نثر مصنوع، کتاب گلستان ... است.</p> <p>۹- شکوفاترین دوران زبان و ادب فارسی دوره ی ... سبک عراقی ... است؟</p> <p>۱۰- تحول روحی و معنوی ... سنایی .. آغازی برای دگرگونی عمیق در شعر فارسی گردید</p>	۲/۵
۲	<p>درستی و نادرستی هر یک از عبارات های زیر را مشخص کنید</p> <p>۱۱- هر چیزی که ذهن ما را به پویایی وادارد، متن است درست نادرست</p> <p>۱۲- ادیب به کسی گفته می شود که با شیوه های گوناگون سخن آشنا باشد. درست نادرست</p> <p>۱۳- ماده اصلی ادبیات هنر است درست نادرست</p> <p>۱۴- قدیم ترین طبقه بندی انواع ادبی در ایران صورت گرفته است درست نادرست</p> <p>۱۵- بازخوانی متن از دید تناسب های معنایی مانند تضاد و ایهام در قلمرو زبانی است درست نادرست</p> <p>۱۶- در منطق زبان، هر واژه معنای قراردادی و روشنی دارد. درست نادرست</p>	۱/۵
۳	<p>۱۷- علت رسمیت دادن به زبان فارسی دری در زمان یعقوب لیث صفاری چیست؟ برای ایجاد حکومت و دولت مستقل ایرانی و برانداختن یا ضعیف کردن حکومت بغداد</p>	۰/۵
۴	<p>۱۸- تاریخ بلعمی به دستور چه کسی و توسط چه کسی از زبان عربی به فارسی ترجمه شد؟ منصور بن نوح سامانی - ابو علی بلعمی ۰/۵</p>	۰/۵
۵	<p>۱۹- دو شاعر معروف آذربایجان که سبک تازه را در شعر فارسی پایه گذاری کردند را نام ببرید. ۰/۵ خاقانی و نظامی</p>	۰/۵
۶	<p>۲۰- در نثرهای داده شده زیر چه اهدافی دنبال می شود؟</p> <p>الف) ماه یکی از سیارات منظومه شمسی است گرچه بی نور و تیره است؛ اما در شب نورانی است</p> <p>ب) شب آغاز شده است، در ده چراغ نیست، شهبایش به مهتاب روشن است و یا به قطره های درشت و تابناک باران ستاره، این چراغ های آسمان. گل الماس ماه نیز با تلالؤ و درخشش از راه می رسد و قندیل زیبای پروین سر می زند.</p> <p>متن الف خبری است و هدف نویسنده ارتباط و اطلاع رسانی است</p> <p>متن ب ادبی است دارای عناصر خیال و عاطفه است و از آرایه های تشبیه و استعاره و تشخیص استفاده شده است</p>	۱
۷	<p>۲۱- ابیات زیر را از نظر سطح موسیقایی و تناسب آوایی (واج آرای، تکرار و جناس بررسی کنید)</p> <p>خیزید و خز آرید که هنگام خزان است جناس: خزان وزان رزان و گزان</p> <p>آن برگ رزان بین که بر آن شاخ رزان است تکرار: رزان</p> <p>وآج آرای: خ، ز، ی</p>	۰/۵
	ادامه سوالات در صفحه ۲	

ادامه سوالات		
۰/۵	<p>۲۲- شعر زیر مربوط به سبک دوره ی خراسانی است. یک ویژگی زبانی و یک ویژگی ادبی آن را بیان کنید.</p> <p>بوی جوی مولیان آید همی / یاد یار مهربان آید همی»</p> <p>ریگ آموی و درشت یهای او / زیر پایم پرنیان آید همی</p> <p>آب جیحون از نشاط روی دوست / خنگ ما را تا میان آید همی</p> <p>«ای بخارا شادباش و دیرزی / میر زی تو شادمان آید همی</p> <p>کمی لغات عربی و بیگانه - استفاده از آرایه های ادبی در حد طبیعی و اعتدال</p>	۸
۰/۵	<p>۲۳- دو مورد از ویژگی فکری سبک خراسانی را در ابیات زیر نشان دهید.</p> <p>گل بخندید و باغ شد پدرام / ای خوشا این جهان بدین هنگام</p> <p>چون بنا گوش نیکوان شد باغ / از گل سیب و از گل بادام</p> <p>«گر تو را با من ار مناظر های است / من با باغ آدمم به باغ خرام</p> <p>روح شادی و خوش باشی و نشاط - زمینی و دست یافتنی بودن معشوق - طبیعی و ساده و محسوس و عینی بودن توصیفات</p>	۹
۰/۵	<p>۲۴- دو مورد از ویژگی های ادبی و فکری سبک عراقی را در شعر زیر مشخص کنید.</p> <p>ابلهی دید اشتری به چرا / گفت نقشست همه کژ است چرا</p> <p>گفت اشتر که اندرین پیکار / عیب نقاش می کنی هش دار</p> <p>در کژ یام مکن به عیب نگاه / تو ز من راه راست رفتن خواه</p> <p>ویژگی ادبی: خوش آهنگ تر بودن اوزان شعری نسبت به سبک دوره ی قبل - رواج داستان سرایی</p> <p>ویژگی فکری: فراوانی وعظ و اندرز در شعر</p>	۱۰
۰/۵	<p>۲۵- مهم ترین ویژگی های زبانی و ادبی سرود ه ی زیر در سبک عراقی چیست؟</p> <p>رخسار صبح پرده به عمد ابرافکند / راز دل زمانه به صحرا برافکند»</p> <p>«مستان صبح چهره مطراً به می کنند / کاین پیر طیلسان مطراً برافکند</p> <p>حرکت زبان به سوی دشواری و کاسته شدن از سادگی توجه بیشتر به آرایه های ادبی</p>	۱۱
۱۰	<p>کالبد شکافی متن. (۱۰ نمره)</p> <p>۲۶- شعر (۵ نمره)</p> <p>در کتاب آمد که در عهد قدیم / خانه ای می ساخت سقراط حکیم</p> <p>چون به پایان برد کار آن سرا / آمدند از ره رفیق و آشنا</p> <p>جمله گفتند: این بنای مختصر / نیست در خورد تو، ای صاحب نظر</p> <p>چون توانی زیستن در این قفس؟ / این قفس نبودم مقام چون تو کس</p> <p>بهر مردی چون تو والا و حکیم / بارگاهی باید و کاخی عظیم</p> <p>در شبستان تو چون آییم جمع / همچو پروانه به گرد روی شمع؟</p> <p>گفت در پاسخ که ما را باک نیست / عارفان را خانه الا خاک نیست</p> <p>حجره ی خود گر بدینسان ساختم / خانه ای در خورد یاران ساختم</p> <p>بیش از این گر یار یکدل داشتم / بام خود تا عرش می افراشتم</p> <p>در حقیقت یار یکدل کیمیاست / چون صدف کمیاب و چون دُر پر بهاست</p> <p>جمله خویشانند و یاران مهربان / جملگی بیگانه روز امتحان</p>	۱۲
ادامه سوالات در صفحه ۳		

ادامه سوالات

نوع	شرح و توضیح	نمره
نوع لحن	۱- لحن روایی - داستانی ۲- با آهنگ نرم و ملایم و کشش آوایی همراه است و با توجه به موقعیت لحن تغییر می یابد	۰/۵
قلمرو زبانی	۱- سادگی زبان ۲- روانی شعر ۳- ساده و کوتاه بودن جمله ۴- بکارگیری واژه فارسی سرا به جای خانه	۱
قلمرو ادبی	۱- جناس: باک و خاک ۲- قالب شعر: مثنوی ۳- استعاره: قفس (خانه) ۴- تشبیه: همچو پروانه ، چون صدف ۵- مراعات النظیر: صدف ، در پرپها، کیمیا	۱/۵
قلمرو فکری	۱- عدم تعلق خاطر خردمندان به دنیا، ۲- تجربه لذات در کنار دوستان و صاف و یکدل بودن با دوستان -	۱
نتیجه گیری	ادبیات تعلیمی- کم یاب بودن رفیق یک دل	۱

۲۷-نثر (۵ نمره)

پارسا زاده‌ای را نعمت بی کران از ترکه عمان به دست افتاد فسق و فجور آغاز کرد مبدّری پیشه گرفت فی الجمله نماند از سایر معاصی منکری که نکرد و مسکری که نخورد. باری به نصیحتش گفتم ای فرزند دخل آب روانست و عیش آسیای گردان یعنی خرج فراوان کردن مسلم کسی را باشد که دخل معین دارد.

چو دخلت نیست، خرج آهسته تر کن
که می گویند ملاحان سرودی
گر باران به کوهستان نبارد
به سالی دجله گردد، خشک رودی

عقل و ادب پیش گیر و لهو و لعب بگذار که چون نعمت سپری شود سختی بری و پشیمانی خوری. پسر از لذت نای و نوش این سخن در گوش نیاورد و برقول من اعتراض کرد و گفت راحت عاجل به تشویش محنت آجل منغص کردن خلاف رأی خردمندست:

برو شادی کن ای یار دل فروز
غم فردا نشاید خورد امروز
هر که علم شد به سخا و کرم
بند نشاید که نهد بر درم

دیدم که نصیحت نمی پذیرد و دم گرم من در آهن سرد او اثر نمیکند ترک مناصحت گرفتم و روی از مصاحبت بگردانیدم و قول

حکما کار بستم که گفته اند بَلِّغْ مَا عَلَیْكَ فَاَنْ لَمْ یَقْبَلُوْا مَا عَلَیْكَ

گر چه دانی که نشنوند بگوی
هر چه دانی ز نیک و پند
زود باشد که خیره سر بینی
به دو پای او فتاده اندر بند

موضوع	شرح و توضیح	نمره
قلمرو زبانی	۱- کوتاهی جملات ۲- کاربرد را به معنی برای ۳- کاربردهای واژگان کهن مانند ملاح	۱/۵
قلمرو ادبی	۱- تضاد: شادی و غم ۲- بهره گیری از تمثیل: اگر باران به کوهستان نبارد..... ۳- استفاده از آرایه کنای: دم گرم من در آهن سرد او اثر نمی کند ۴-	۱/۵
قلمرو فکری	۱- خرج بیش از دخل باشد باعث پشیمانی است ۲- افرادی که نصیحت بر آنها تاثیر نمی گذارد به زودی پشیمان می شوند و حسرت می خورند ۳-	۱
نتیجه گیری	۱- ادبیات تعلیمی- پند ناپذیری باعث پشیمانی و بدبختی است	۱